

Տեղու եղանակն հայեցի չէ: Գրաբարի եւ աշխարհաբարի վեճերն հիմայ աւելի սուր հանգամանք մ'առած են, ըստ որում շատ մը եւրոպական լեզուներ ալ սկսած են տարիներէ ի վեր ազգէն հայերէնի վրայ: Գեղեցիկ եւ ազգային ինքնությունութեան գաղափարը, բայց չմոռնանք որ այն դեռ անգործագրելի ու հեռաւոր է, պահնք մեր լեզուի ինքնությունութիւնը՝ գուրգուրով անոր հայեցի նկարագրին վրայ:

Թերեւս ոչ շատ հեռաւոր ժամանակի մէջ անգրագռնանք՝ մեր լրագիրներէ քաղուած գործնական օրինակներով խօսելու:

Հ. Գ. ՄԵՆԵՎԻՇԵՆՍԿԻ

2. Հայոց պատմական եւ Հնագիտական ընկերութեան Տարեգիրը:

«Հայոց Պատմական ու Հնագիտական ընկերութեան խորհուրդը իր կանոնադրութեան համաձայն սպրիլի 17ին կայացած նիստում որոշեց ունենալ սեփական մասնագիտական հրատարակութիւն «Տարեգիր Հայոց Պատմական եւ Հնագիտական ընկերութեան» վերնագրով հետեւեալ ծրագրով. 1. Բնագիրներ, 2. Մասնագիտական ուսումնասիրութիւններ, 5. Գիտական զեկուցումներ, 4. Գիտական քրոնիկոն եւ 5. Մասնագիտութիւն:

Այս բովանդակութեամբ ներքեր կ'ընդունուին անդամներէից եւ ոչ անդամներէից, իւրաքանչիւր յօդուածագիր ընկերութիւնից ստանում է իր յօդուածի արտատպութեան 50 օրինակ:

Ներքեր կարելի է ուղարկել ընկերութեան արտադրանքներ հասցնելով Թիֆլիսի առաջնորդարան:

Տարեգրի առաջին գիրքը 1914 թ. հոկտեմբերին:

«ՀՈՐԻՋՈՆ» 1914, Թ. 90:

Ազգային պատմութեան հետազոտութիւնը հաստատուն հողի վրայ դնելու, անոր ոյժ, մղում տալու համար առաջին պահանջքն է ունենալ մասնագէտներէ կազմուած ընկերութիւն մը, անգործական հաստատութիւն մը, որ ի ձեռին առած առաջնորդական ղեկը, ուղղէ ցիր ու ցան փաստական մէկ նպատակի, նոր հետազոտութիւն զարթուցանէ դէպ ի ազգային պատմական յիշատակարաններ եւ հնութիւններ, ներթափանց զանոնք յօրինուածական ուսումնասիրութեան:

Այսպիսի կարևոր ընկերութիւն մը կամ Հաստատութիւն կը պակսէր մերի, որուն հետեւութեամբ պատմական հետազոտութիւնը, հնագիտական պեղումներ ապաստան էին անհատական ոյժերու, անպարաստ անձանց ղեարդ-

ուպէտ քմահաճոյից. ուսկից ոչ միայն յօրինուածական ամբողջական արդիւնք չէ ստացուած, այլ եւ զգալի կորուստներ ունեցած ենք հնագիտական տեսակետէ:

Անպայման ուրախութեան եւ ջերմ ողջունի արժանի է այժմ Յփրիկի Հայոց «Պատմական եւ Հնագիտական ընկերութեան», հիմնադրութիւնը, որուն գնահատելի նսննդագրութիւնն իրաւամբ պիտի խլէ բռն ծափահարութիւն գիտակից հասարակութենէն եւ ամէն հայ սիրտ պիտի մաղթէ անոր յաջողութիւն եւ երկար կեանք:

«Հորիզոնի», վերոյիշեալ տողերը այժմէն իսկ կ'արգարացնեն մեր անկալութիւնները:

Յփրիկի միակ գրաւականն պիտի ըլլայ Պատմական եւ Հնագիտական ընկերութեան արդիւնալից գործունէութեան. եւ կրնանք յուսովոր նայիլ այդ խոստացուած ձեռնարկութեան, որ ի կարգին նոր մղում պիտի տայ ազգային պատմական եւ հնագիտական հետազոտութեանց եւ պիտի յարուցանէ մշակներ այս գրեթէ կոյս հողին համար:

Յփրիկի հայ պարբերականներու թուին մէջ պիտի գրուէ պատուաւոր գիրք, քանի որ այնպէս զգալի է բանասիրական լեզուներու նուազութիւնը հայ գրական ասպարէզի վրայ. ՀԱՆԳԻՏԱԿԱՆ ՄԱՍՏՈՐԵՆԸ, ԱԶԳԱՅԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՐԱՐԱՏ ԵՒ ԲԱԶՄԱՎԱՆԻ ՊԱՏՄԱՆԱԳՐԱՆԻ ԵՒ ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԱՏՄԱՆԱԳՐԱՆԻ:

Առկատահալք կրնան պարծանք նայիլ իրենց Ազգագրական եւ Պատմական-հնագիտական կրկն ընկերութեանց եւ անոնց կրկն Տարեգիրներուն, երբ պիտի ելլեն անոնց մրցակից Տաճկահալք:

Հ. Ն. ԱԿՈՆՅԱՆ

* * *

Ծաղրուեցանք ոմանցմէ, երբ Հանդիսի Յփրիկական թուին մէջ կը գրէիք թէ՛ «Ինչու մեր հնութիւններուն քննութիւնը օտարներուն ձգեցը, ինչու մենք չփնտռեցը մեր ազգին անցեալ փառքը քարոզող արձանագրութիւնները, քանդակներն եւ ձեռագիրները՝ զանոնք ազգային յօդուածներէ մը մէջ ամփոփուէ համարը (Հանդ. ՍՄ. 1913, էջ 708): Բայց ուրախ ենք որ հրապարակի վրայ դրուած պահանջը ծաղրողներու ուղաւարտին հակառակ բռն լրորովն ուրիշ վերաբերմունքի արժանացաւ հայ